

Matija Križnar

Razkriti geološki zakladi plazu Stože

Najdišče fosilov in mineralov pod Mangartom

Naravni pojavi, kot so zemeljski in snežni plazovi, so gotovo nekaj najbolj uničujočega za človeka, hkrati pa razkrijejo marsikaj zanimivega. To velja tudi za plazišče Stože, ki je nastalo ob obilnem deževju sredi novembra leta 2000. Velik zemeljski plaz je odkril veliko najdišče fosilov in mineralov, ki ga redno obiskujejo geologi, paleontologi in vneti zbiralci.

Plazišče Stože se počasi zarašča, toda še vedno so vidne nekatere plasti triasnih kamnin s fosili (levo na fotografiji). Nad njimi se dvigujejo strmi grebeni iz dolomita, nastalega v zgornjetriasnem morju.

Foto: Matija Križnar

Ob planinski stezi, ki vodi do Male Ruše in okoliških vrhov, je tok plazu odložil neverjetno pestro zbirko fosilov, ki jih drugače lahko opazujemo tudi više ob stezi. Kamnine, v katerih najdemo fosile, so temnosivi apnenci in rjavosivi glinavci, ki so nastajali v mirnem in plitvem morju pred približno 225 milijoni let (obdobje zgornjega triasa). Na naravno preperelih površinah apnenčevih plošč lahko s prostim očesom opazujemo drobne školjke in polže, medtem

ko ponekod prevladujejo ostanki bodic in koron morskih ježkov. Dokaj redki so ostanki triasnih vretenčarjev (predvsem rib), ki so za seboj pustili zobčke ali posamezne koščice. Na navaljenem robu plazu so med omenjenimi ploščami prisotni tudi večji bloki sivih apnencev. V tej kamnini je vrstna pestrost fosilov manjša, saj vsebujejo večinoma le nekaj centimetrov velike lupine školjk in hišice amonitov, izumrlih prednikov današnjih glavonožcev. Više nad plazom

Nakopičenje bodic morskih ježkov in majhnih lupin školjk predstavlja najbolj značilne fosile.
Foto: Matija Križnar

Fosilni ostanki bodic in koron morskih ježkov izpred 225 milijonov let. Najlažje jih opazujemo na naravno preperelih površinah apnencev ob planinski poti. Foto: Matija Križnar

Prerezi večjih triasnih školjk na površini apnenčevega bloka ob robu najdišča
Foto: Matija Križnar

Skupek kristalov kalcita na navajjenih blokih sredi plazišča. Previdnost ni odveč, saj so mnoge skale nestabilne. Foto: Matija Križnar

Zraščeni kristali kalcita in manjšega dolomita so zanimiva, a redka združba.
Foto: Matija Križnar

so grebeni grajeni iz belih do svetlosivih dolomitov z redkimi fosili, ki so po starosti nekoliko mlajši od spodnjih fosilonosnih plasti.

Plaz Stože ni le zakladnica fosilov. V ogromnih kamnitih blokih sredi plazu lahko opazujemo različne razpoke, zapolnjene s kristali kalcita in dolomita. Kristali kalcita so veliki do dva centimetra in prosojni, čeprav so mnogi že korodirani.

Odkriti geološki zakladi izpod Mangarta so dokaz, da narava včasih tudi sama razkrije svoje geološke skrivnosti. Razkriti fosili in minerali so sedaj na ogled vsakomur, ki ga ne žene zgolj želja po osvajanju vrha in si vzame čas tudi za opazovanje žive in nežive narave. Ob tem velja opozorilo, da s seboj v dolino ne smete odnašati ničesar (to je sicer tudi vodilo pravih planincev), le fotografije opazovanih fosilov in mineralov, saj ti ležijo tudi na območju Triglavskega narodnega parka. Seveda pa v primeru zanimivih in večjih najdb fosilov (predvsem vretenčarjev) lahko obvestite službe TNP ali Prirodoslovni muzej Slovenije. ●